

- Innehåll: 1. Språklagstiftningen reformeras
              2. Yttrandefrihetslagen och församlingarnas internetjänster

1. SPRÅKLAGSTIFTNINGEN REFORMERAS

Språklagen (423/2003) träder i kraft den 1 januari 2004.

Språklagen gäller endast de grundlagsenliga nationalspråken, finska och svenska. Den nya språklagen ersätter den gamla språklagen från 1922. Språklagen innehåller bestämmelser om myndigheternas allmänna språkliga skyldigheter. Lagen medför inga nya språkliga rättigheter, men rättigheterna preciseras jämfört med tidigare. Syftet med lagen är garantera att de språkliga rättigheterna tillgodoses även i praktiken,

Enligt språklagen grundar sig språkindelningen på indelningen av kommunerna i en- och tvåspråkiga myndigheter.

Språklagen är en allmän lag och i flera speciallagar finns bestämmelser om klientens språkliga rättigheter. Specialbestämmelser finns bland annat i lagar om social-, hälso- och sjukvård samt i utbildningslagar.

I kyrkolagen finns en bestämmelse som hänvisar till den gamla språklagen. Enligt en övergångsbestämmelse i den nya språklagen (43 §) omfattar denna även kyrkoförvaltningen.

Bifogade promemoria om språklagen har redigerats med stöd av Kommunförbundets cirkulär 22/80/2003.

Den samiska språklagen (1086/2003) ersätter lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991). Lagen träder i kraft den 1 januari 2004.

2. YTTRANDEFRIHETSLAGEN OCH FÖRSAMLINGARNAS INTERNETTJÄNSTER

Även lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) träder i kraft den 1 januari 2004. Genom lagen upphävs tryckfrihetslagen av den 4 januari 1919 (1/1919) och radioansvarighetslagen av den 12 april 1971 (219/1971) samt senare ändringar i dessa lagar.

Yttrandefrihetslagen tillämpas med samma innehåll på all masskommunikation oberoende av upptagnings-, publikations- och distributionsform. Lagen ställer nya krav på upptagning (sparande) av nätpublikationer, redaktörsansvar och rätt till genmäle och rättelse.

Avgörande för tolkningen av yttrandefrihetslagen är om församlingars och kyrkliga samfälligheters internettjänster kan anses vara sådana nätpublikationer som avses i lagen. Myndigheters internettjänster som består av bulletiner och kundtjänst är inte sådana nätpublikationer som avses i lagen. Internettjänsterna uppfyller däremot kriterierna för nätpublikationer till den del de innehåller regelbundna nyhetssidor eller webbtidningar.

Det är skäl att tydligt definiera allt informationsansvar och utse ansvariga för innehållet i internettjänsterna och för webbinformationen oberoende av tjänsternas innehåll och omfattning. Även innehållet i diskussionsforum och andra interaktiva internettjänster på församlingarnas sidor bör övervakas.

Bifogade promemoria om yttrandefrihetslagen har redigerats med stöd av Kommunförbundets cirkulär 25/80/2003.

KYRKOSTYRELSEN

Risto Junttila

Matti Halttunen

BILAGOR Språklagen (423/2003) (Bilaga 1)
Promemoria om språklagen (Bilaga 2)
Samiska språklagen (1086/2003) (Bilaga 3)
Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) (Bilaga 4)
Promemoria om yttrandefrihetslagen (Bilaga 5)
Grundlagsutskottets betänkande GrUB 14/2002 rd-PR 54/2002 rd
(Bilaga 6)

SPRÅKLAGEN (423/2003)

1. Grundlagens bestämmelser om språkliga rättigheter

I 17 § grundlagen finns bestämmelser om de språkliga rättigheterna. I 6 § grundlagen tryggas de språkliga rättigheterna också genom likställighetsprincipen, enligt vilken ingen får särbehandlas utan godtagbart skäl på grund av bland annat språk.

Enligt 17 § grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Lagen säger att vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk skall tryggas genom lag. Enligt grundlagen skall det allmänna tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Rätten att använda finska eller svenska har inte bundits till medborgarskap i grundlagen. De språkliga rättigheterna är således inte beroende av medborgarskap. Rätten att använda sitt eget språk är heller inte bunden till modersmålet i befolkningsregistret eller till det kontaktspråk för en utlänning som anges i ett register. En person kan vara tvåspråkig och har då rätt att bestämma vilket språk, svenska eller finska, som han eller hon i en enskild fråga anser vara "det egna språket".

De grundlagsenliga språkliga rättigheterna preciseras genom särskilda lagar av vilka den viktigaste är språklagen som reglerar myndigheternas allmänna språkliga skyldigheter. Det har inte ansetts att grundlagen innebär att de språkliga rättigheterna inte kan begränsas på lokal nivå genom lag. Likställighetsprincipen har däremot inte till exempel ansetts vara något hinder för att specialbestämmelser utfärdas i syfte att trygga språkminoritetens ställning. De språkliga rättigheterna i grundlagen har påverkat språklagen så att en persons språkliga rättigheter i vissa fall går före territorialprincipen, som enligt lagen gäller i övrigt.

2. Språklagens tillämpningsområde

Språklagen gäller endast nationalspråken, dvs. finska och svenska. Bestämmelser om rätten att använda samiska språket finns i en särskild samisk språklag som även den träder i kraft den 1 januari 2004. Hänvisningen i lagen till lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991) gäller den nya samiska språklagen.

Språklagen gäller

- kommunala myndigheter
- statliga myndigheter, inklusive domstolar
- självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar
- riksdagens ämbetsverk och presidentens kansli
- en offentlig förvaltningsuppgift, när en enskild med stöd av lagen sköter uppgiften (3 §).
- Kyrkoförvaltningen

Kyrkolagen innehåller en bestämmelse som hänvisar till den gamla språklagen av år 1922. Till följd av övergångsbestämmelsen i den nya språklagen (43 §) gäller den nya språklagen även kyrkoförvaltningen.

I 3 kap. 5 § kyrkolagen bestäms om församlingars och kyrkliga samfälligheters språk.

Församlingarna är finsk- eller svenskspråkiga eller tvåspråkiga, om inte annat bestäms om församlingens språk då den grundas. Församlingen är tvåspråkig då den finsk- eller svenskspråkiga minoriteten är så stor att en kommun på motsvarande sätt skulle vara tvåspråkig enligt språklagen (148/22). Finns på samma område flera församlingar på grund av språklig indelning, är dessa alltid enspråkiga.

I domkapitlet i Uleåborgs stift och i de församlingar som helt eller delvis befinner sig på samernas hembygdsområde, skall iakttas lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/91).

En kyrklig samfällighet som omfattar församlingar med olika språk eller tvåspråkiga församlingar anses beträffande varje församling ha samma språk som respektive församling.

I landskapet Åland är församlingarna enspråkiga.

Domkapitlet fastställer vart femte år på grundval av den språkliga indelningen av församlingens närvarande medlemmar vid slutet av föregående kalenderår vilka församlingar som är att anse som finskspråkiga eller svenskspråkiga och vilka som tvåspråkiga.

I språklagen stadgas om det språk som skall användas vid kyrkans eller församlingarnas myndigheter, om expeditionsspråket och om myndigheternas inre ämbetspråk. På en församling och kyrklig samfällighet som enligt 1 eller 3 mom. är tvåspråkig tillämpas vad som i språklagen stadgas om ett tvåspråkigt ämbetsdistrikt och på en församling eller kyrkosamfällighet som är enspråkig vad som i språklagen stadgas om ett enspråkigt ämbetsdistrikt.

Avsikten är att språkbestämmelserna i kyrkolagen med det snaraste skall ses över och kompletteras för att motsvara den nya språklagstiftningen. Kyrkomötet lät i november 2003 kyrkostyrelsens förslag om detta förfalla till följd av en ringa detalj, av vilken orsak hela förslaget inte erhöll erforderlig tre fjärdedelars majoritet. De kyrkliga språkbestämmelserna är således delvis bristfälliga. Detta gäller speciellt språkraven för tjänstemän eftersom bestämmelserna om språkexamina och kompetensfordringar förnyats i sin helhet inom den övriga offentliga förvaltningen genom sådan lagstiftning, till vilken det inte hänvisas i kyrkolagen.

I språklagen finns bestämmelser om skyldigheter för sådana bolag där en eller flera tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt (24 §). De språkliga rättigheterna skall också beaktats när kommunens tjänster anordnas genom avtal om köp av tjänster (25 §).

Språklagen är en allmän lag och i flera speciallagar finns bestämmelser om kundens språkliga rättigheter. Specialbestämmelser finns bland annat i lagar om social-, hälso- och sjukvård samt i utbildningslagar (4 §). Språklagen gäller inte landskapet Åland. Språkbestämmelserna om Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

3. Språklig indelning

Kommunerna är grundenheten för språkindelningen. Kommunerna är antingen en- eller tvåspråkiga (5 §). Kommunernas språkindelning avgör också indelningen i en- och tvåspråkiga samkommuner och statliga myndigheter (6 §).

Kommunernas språkindelning regleras genom en statsrådsförordning som utfärdas vart tionde år (5 §). Den nuvarande indelningen gäller fram till 2012 (1174/2002), och enligt indelningen finns

det 383 enspråkigt finska kommuner, tre enspråkigt svenska och 44 tvåspråkiga kommuner. Utöver dessa finns det 16 svenskspråkiga kommuner på Åland enligt självstyrelselagen för Åland. Enligt övergångsbestämmelserna i språklagen ändrar den nya lagen inte gällande språkindelning (43 §).

Enligt språklagen skall en kommun vara tvåspråkig, om kommunen har både finsk- eller svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst 8 procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Dessutom kan statsrådet genom förordning bestämma att en kommun skall vara tvåspråkig om fullmäktige i en kommun föreslår att kommunen skall vara tvåspråkig, även om den i annat fall vore enspråkig. En ändring av kommunens språkindelning, dvs. från två- till enspråkig kommun, förutsätter att minoriteten består av färre än 3 000 invånare och att dess andel har sjunkit under sex procent (§ 5).

Också samkommunerna indelas i en- och tvåspråkiga myndigheter, vilket innebär en förändring jämfört med dagens läge. Parters språkliga rättigheter bestäms inte längre i en samkommun utgående från hemkommunens språkliga indelning, såsom för närvarande. Språkindelningen i samkommuner bestäms utifrån medlemskommunernas språkindelning. En samkommun är tvåspråkig om medlemskommunerna är antingen tvåspråkiga eller har olika språk. Om bara en enda kommun är tvåspråkig eller har annat språk än majoriteten är samkommunen tvåspråkig. En samkommun är enspråkig om enbart enspråkiga kommuner med samma språk hör till den (6 §). På basis av den nya lagen klassificeras också statliga myndigheter som en- eller tvåspråkiga. De statliga myndigheternas språkindelning bestäms utifrån kommunernas språkindelning. Myndigheten är tvåspråkig också om det inom den statliga myndighetens ämbetsdistrikt finns bara en enda tvåspråkig kommun eller en kommun som har annat språk. Centralförvaltningsmyndigheterna (bl.a. ministerierna) är tvåspråkiga statliga myndigheter.

4. Eget språk

Det egna språket är ett centralt begrepp i språklagen. Med eget språk avses det språk som en person valt (10 § 2 mom.). Rätten att använda sitt eget språk eller det som anses vara en enskild persons eget språk är inte heller i språklagen bundet till personens medborgarskap eller till det språk som antecknats i befolkningsregistret som personens kontaktspråk eller modersmål. En person har alltid rätt att välja vilket språk han eller hon anser som sitt eget språk.

Protokollsspråket (11 §) anses som juridiska personers "eget språk". Protokollsspråket avgörs utgående från bolagsordningen eller stadgarna. Också en juridisk person kan vara tvåspråkig. Enligt språklagen tillämpas på juridiska personer (t.ex. företag, föreningar, stiftelser) i tillämpliga delar samma bestämmelser som på privatpersoner i deras kontakter med myndigheterna. En persons rätt att använda sitt eget språk hos myndigheten är beroende av om det är fråga om en enspråkig eller tvåspråkig kommun eller samkommun och vad saken gäller.

Enligt motiveringen i regeringspropositionen har man rätt att ändra språk under handläggningen av ett ärende endast av vägande skäl. I olika ärenden har en enskild person dock rätt att använda olika språk.

5. Handläggningspråk

Med handläggningspråk avses det språk som myndigheten skall använda i ett partsärende och på vilket ett ärende skall behandlas när parten är närvarande samt det språk på vilket domslut, beslut eller någon annan myndighetshandling skall ges.

I enspråkiga myndigheter är myndighetens språk handläggningsspråk i förvaltningsärenden (12 § 2 mom.) I tvåspråkiga myndigheter avgör det språk en part använder handläggningsspråket i ett förvaltningsärende (12 § 1 mom.). Valet av språk bestäms således utgående från hur personen väljer, inte utgående från vilket språk denne eller myndigheten kan eller vilket språk som föranleder minst kostnader.

Om det i en tvåspråkig myndighet finns flera parter i ett handläggningssärende beslutar myndigheten på vilket språk ärendet skall handläggas med beaktande av parternas språkliga rättigheter. Detta innebär att myndigheten måste överväga vems rättigheter, fördelar eller skyldigheter i ärendet det främst eller i huvudsak är fråga om, och välja språk utifrån detta. Om valet av språk inte kan göras på basis av parternas språkliga ställning skall majoritetsspråket i myndighetens ämbetsdistrikt väljas i enlighet med språklagen (12 § 1 mom.).

Om parterna består av både enskilda personer och juridiska personer skall den juridiska personens språkliga rättigheter tolkas snävare än den enskilda personens. Om parterna är en enskild person och en juridisk person bör man i valet av handläggningsspråk i regel utgå från att den enskilda personens rätt och fördel väger tyngre än den juridiska personens. Detta i synnerhet om den juridiska personen kan anses ha större ekonomiska tillgångar och personella resurser. Om den juridiska personen enligt bolagsordningen eller stadgarna är tvåspråkig skall den dessutom använda det språk på vilket ärendet anhängiggjorts hos myndigheten.

Myndigheterna skall självmant ta reda på vilket språk en person använder (23 § 1 mom.). Utgångspunkten bör vara att personen inte själv behöver kräva handläggning på det egna språket. Handläggningsspråket bestäms inte på basis av en anteckning i befolkningsregistret, utan på basis av det språk som personen i själva verket använder, dvs. det egna språket. Anteckningen i befolkningsregistret kan emellertid vara utgångspunkt för det språk på vilket kontakten tas.

I princip handläggs ärendet under hela processen på det språk som myndigheten bestämmer från början. Eftersom en person endast av tungt vägande skäl har rätt att byta språk är myndigheterna uppenbarligen mycket sällan tvungna att byta handläggningsspråk.

Handläggningsspråket avgör också på vilket språk beslutet skall ges och protokollsutdraget tillkännages (19 § 1 mom.) (se punkterna 8.3 och 8.4). Handläggningsspråket begränsar inte rättigheten att hos myndigheten använda antingen finska eller svenska eller att få service på det egna språket (10 § och 23 § 2 mom.).

Enspråkiga myndigheter kan med beaktande av kundens språkliga rättigheter besluta att handlägga ett ärende på ett annat språk än myndighetens, om detta bedöms vara mer motiverat med tanke på partens rätt och fördel (12 § 2 mom.). I så fall gäller det att se till att antingen myndigheten själv kan ge service på språket eller att myndigheten ordnar tolkning samt översättning av handlingarna. Enligt regeringspropositionen ansvarar myndigheten emellertid för kostnaderna för tolkning och översättning i sådana fall.

6. Enspråkiga kommuners och samkommuners språkliga skyldigheter

6.1 Service, protokoll, hörande, tolkning och översättning

I enspråkiga kommuner och samkommuner används kommunens språk, om inte myndigheten på begäran beslutar annorlunda eller något annat föreskrivs någon annanstans i lag (10 § 2 mom.). I kommunen ges således service, skickas möteskallelser, skrivs protokoll, instruktioner och övriga motsvarande bestämmelser enbart på kommunens språk. Vidare är kommunen skyldig att ge

information och tillkännage ärenden endast på kommunens språk. En person, vars eget språk är ett annat än kommunens, har således inte rätt att få service på något annat än kommunens språk.

Det finns ett undantag från regeln: var och en har rätt att använda sitt eget språk och bli hörd på sitt eget språk i ärenden som väcks av en myndighet och som direkt gäller grundläggande rättigheter för honom eller henne eller någon som är i hans eller hennes vård eller om myndigheten ålägger honom eller henne någon skyldighet (10 § 2 mom.). Bestämmelsen tillämpas också i tillämpliga delar på juridiska personer som åläggs skyldigheter (11 §).

Ur en parts perspektiv kan de frågor som gäller grundläggande rättigheter vara antingen positiva eller negativa. Det kan till exempel vara fråga om att på initiativ av myndigheten bevilja inkomststöd eller omhänderta ett barn. Med "skyldighet som myndigheten ålägger" avses bland annat förvaltningstvång. Uttrycket "direkt" innebär att en åtgärd från myndighetens sida gäller en viss, bestämd person. Sådan anses inte en åtgärd vara som allmänt gäller alla kommuninvånare eller dem som vistas i kommunen (t. ex. planläggning).

I ett förvaltningsärende där en person på basis av ovanstående undantag har rätt att använda ett annat språk än kommunens språk är myndigheten skyldig att ordna avgiftsfri tolkning på tjänstens vägnar. Myndigheten kan också själv sköta tolkningen. Annan tolkning än den myndigheten tillhandahåller skall skötas av en auktoriserad translator (18 § 1 mom.). Enligt regeringspropositionen har kommunerna rätt att få ersättning av staten för kostnaderna för tolkning av ett sådant ärende.

Utöver tolkningen skall kommunen i ett ärende såsom ovan på begäran ge en avgiftsfri officiell översättning av beslutet (20 § 3 mom.). Med officiell översättning avses en översättning som gjorts av myndigheten själv eller av en auktoriserad translator (21 §). Översättningen gäller uppgifter som är väsentliga med tanke på beslut och handläggning. Åtminstone beslut och beslutsmotivering måste anses som väsentliga uppgifter. Enligt motiveringen i regeringspropositionen ersätter staten kommunerna för kostnaderna för översättning av ett sådant ärende.

7. Tvåspråkiga kommuners och samkommuners språkliga skyldigheter

7.1 Kundtjänst och språk

I en tvåspråkig kommun och samkommun skall service ges på både finska och svenska. Servicen skall finnas tillgänglig på båda språken på lika grunder. Myndigheten skall i sin verksamhet självant se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses i praktiken. Myndigheten skall i kontakter med enskilda personer och juridiska personer använda deras eget språk, om den vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan få reda på det eller använda båda språken (23 §).

Kunden avgör på vilket språk han eller hon skall få service. Utgångspunkten bör vara att en person inte själv behöver kräva att få service på sitt eget språk, utan att myndigheten självant beaktar personens språkliga rättigheter och använder det språk som kunden väljer (det egna språket) (10 § 1 mom.).

Service på lika grunder innebär inte att servicen bör anordnas på samma ställe och överallt i lika stor utsträckning. Service kan ges på olika språk vid olika service- och verksamhetsställen. Servicen kan ges i huvudsak bara på det ena språket på ett verksamhetsställe, om endast en språkgrupp anlitar servicen.

7.2 Hörande av parter, brev, meddelanden och kallelser

Behandling av förvaltningsärenden fastställs på basis av handläggningsspråket. Handläggningsspråket avgör ändå inte på vilket språk en part har rätt att bli hörd eller språket i de olika övriga handlingarna som skall skickas till denne (10 § 1 mom. och 19 § 3 mom.). I en tvåspråkig kommun skall en part höras på sitt eget språk (10 § 1 mom.). Vidare skall de brev, meddelanden och kallelser, som skickas till en part eller till den som enligt lag skall underrättas om ett ärende som är eller skall bli anhängigt, ges på mottagarens språk om myndigheten vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan ta reda på det (19 § 3 mom.).

Eftersom handläggningsspråket och språket i de handlingar som skickas till en enskild part kan vara olika, kan handlingarna i anknytning till beredningen och behandlingen av ärendet också vara tvåspråkiga. Enligt språklagen behöver nödvändigtvis inte andra handlingar översättas än de som är skrivna på handläggningsspråket. Handlingar som hör till beredningen och behandlingen av ett ärende kan enligt myndighetens avgörande skrivas delvis på finska och delvis på svenska (19 § 2 mom.).

Lagen innehåller inga särskilda bestämmelser om skyldighet att ordna tolkning, eftersom servicen i en tvåspråkig kommun bör anordnas så att tolkning inte behövs.

7.3 Språket vid sammanträden, i protokoll och beslut samt instruktioner

Medlemmar i en tvåspråkig kommuns organ har rätt att vid sammankomster använda finska eller svenska. Medlemmarna kan också ge skriftliga yttranden eller ställningstaganden, till exempel avvikande mening, på sitt eget språk även om det avviker från protokollsspråket (se nedan protokollsspråk) (28 §). Om något av ovanstående skrivs in i protokollet skall det översättas till protokollsspråket.

I språklagen regleras inte rätten att använda finska eller svenska för andra än medlemmarna i organen. En part som blir hörd i ett ärende har emellertid alltid rätt att använda det språk som han eller hon väljer (10 § 1 mom.).

Enligt språklagen skall fullmäktiges möteskallelser och protokoll skrivas på båda språken i tvåspråkiga kommuner. Kommunen fattar beslut om språket i andra organs möteskallelser och protokoll (29 § 1 mom.). I partsfrågor skall beslutet dock ges på handläggningsspråket. Detta betyder att kommunen skall ge beslutet också på handläggningsspråket, även om protokollsspråket är ett annat.

Av språklagen eller av motiveringen framgår inte tydligt hur beslutet i ett partsärende skall skrivas om protokollet har skrivits på ett annat språk än handläggningsspråket. Inom kommunalförvaltningen är beslutet en del av protokollet och protokollets "beslutsdel" är kortfattad. Om kommunen använder en kombinerad föredragningslista-protokoll som kompletteras framgår ofta det viktiga i ärendet av de tidigare handläggningsskedena, inte endast av det senaste skedet. I så fall är det svårt att urskilja vad som är betydelsefullt i beslutet med tanke på parten.

Det finns flera alternativ för hur ett beslut som gäller en part skall skrivas när handläggningsspråket avviker från protokollsspråket. Alternativen är följande:

- protokollet skrivs på både finska och svenska
- varje ärende skrivs in i protokollet på handläggningsspråket, dvs. i samma protokoll kan finnas ärenden på både finska och svenska (varje ärende emellertid på bara ett språk)

- ett särskilt beslut skrivs på ett annat språk än protokollsspråket, dvs. själva beslutsdelen och motiveringen samt de viktigaste faktorerna i ärendet skrivs på handläggningsspråket (t. ex. fakta som utretts).

Språklagen ger möjlighet att skriva protokollet på båda språken. Alla beslut som skrivs på handläggningsspråket är kommunens officiella beslut. Alltså skall de undertecknas och granskas, såsom protokollet i övrigt.

7.4 Språket i protokollsutdrag

I partsfrågor skall protokollsutdragen ges på handläggningsspråket (19 § 1 mom.). Om någon annan än en part begär att få ett protokollsutdrag skall det ges på protokollsspråket. Protokollsutdraget skall ges på det språk som det begärts på, om protokollet har skrivits på båda språken.

Om ett beslut som skrivits på handläggningsspråket inte är partens eget språk har parten, dvs. den vars rätt, fördel eller skyldighet det är fråga om, rätt att på begäran få en avgiftsfri officiell översättning av beslutet (20 § 1 mom.). En officiell översättning är en översättning som antingen gjorts av myndigheten själv eller av en auktoriserad translator. I tvåspråkiga kommuner ansvarar myndigheten själv för kostnaderna för översättning av beslut. För parten är översättningen avgiftsfri. Ingen annan än en part har rätt att få en översättning av beslutet.

Skyldigheten att översätta beslutet gäller endast väsentliga delar av beslutet, dvs. åtminstone beslutet och motiveringen, inte hela punkten i protokollet. Utöver beslut kan skyldigheten att översätta omfatta också andra handlingar, till exempel beredningsdokument, om de innehåller väsentliga uppgifter med tanke på behandlingen av ärendet.

Om det finns ett fel i översättningen av protokollsutdraget skall myndigheten rätta det, såvida det inte är uppenbart onödigt. De som berörs av ärendet har rätt att avgiftsfritt få ett rättat protokollsutdrag (21 § 3 mom.).

7.5 Allmänna kungörelser, meddelanden och allmän information

I en tvåspråkig myndighet skall meddelanden, kungörelser, anslag och annan information till allmänheten alltid ges på båda språken (32 § 2 mom.). Informationsskyldigheten gäller inte enbart officiell information, utan också material för allmänheten som publiceras, till exempel på internet.

Kravet på tvåspråkighet innebär inte att de finsk- och svenskspråkiga versionerna skall vara helt lika till form och omfattning. Omfattningen och formen bör avgöras på basis av sakinnehållet. Informationsgivningen kan ske på olika sätt, till exempel i olika broschyrer eller i förkortad form. Allt material som publiceras, bland annat på internet, behöver inte skrivas på båda språken. Information som är väsentlig för individen skall ändå alltid finnas tillgänglig på båda språken. Ett minimikrav måste anses vara att grundläggande uppgifter, kontaktuppgifter och information som behövs för att anhängiggöra ett ärende eller annan motsvarande information om myndigheterna skall vara tillgängliga på båda språken. Vidare skall information ges om var man kan få närmare upplysningar på det egna språket.

I informationen skall man sträva till att ge informationen samtidigt på båda språken.

7.6 Skyltar, ortsnamn och kollektiv trafik

I tvåspråkiga kommuner skall texten skrivas på båda språken på de skyltar och trafikmärken som myndigheterna placerar ut och i annan motsvarande information till allmänheten (t.ex. kommunala ämbetsverks och olika serviceställens skyltar och annan motsvarande information). Detta utom i de fall då man enligt internationell praxis använder bara ett främmande språk. Närmare bestämmelser om språket på trafikmärken och andra trafikordningar på vägar och gator finns i vägtrafiklagstiftningen (33 §).

Genom statsrådsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om vilka ortsnamn som skall användas på skyltar, och vilka språk som skall användas på skyltar och i information till passagerarna i kollektivtrafiken.

8. Kommunal samverkan, avtal om köptjänster och enskilda som sköter offentliga uppdrag med stöd av lagen

När en offentlig förvaltningsuppgift genom lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäller för denne i uppdraget vad som bestäms i språklagen (25 §).

I språklagen bestäms också att kommunen är skyldig att beakta de språkliga rättigheterna när kommunerna ingår avtal om skötsel av myndighetsuppgifter i kommunal samverkan (25 §). Kommunen måste försäkra sig om att sådan språklig service som lagen förutsätter ges vid skötseln av uppdraget.

Att de språkliga rättigheterna tillgodoses är något som också bör beaktas i köpta tjänster. När tjänster köps av utomstående bör man beakta kvaliteten på verksamheten och försäkra sig om hur de språkliga rättigheterna tryggas vid köp av tjänster (25 §). I tvåspråkiga kommuner skall service på båda språken garanteras i tjänster som är viktiga för kunden.

9. Affärsverkens och de kommunala bolagens skyldigheter

Kommunens affärsverk är en del av kommunalförvaltningen och omfattas av samma språklagsenliga skyldigheter som kommunens verksamhet i övrigt. I tvåspråkiga kommuner skall de kommunala affärsverken således organisera sin verksamhet så att de kan ge sådan service som håller samma nivå på båda språken. Detta innebär bland annat att både tjänster och blanketter skall finnas på båda språken.

I språklagen finns bestämmelser om skyldigheter också för bolag där tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt (§ 24). Kommunerna anses ha bestämmanderätt ifall kommunernas sammanräknade röstetal uppgår till mer än hälften av bolagets samtliga aktier eller andelar eller ifall de har rätt att tillsätta eller avskeda majoriteten av medlemmarna i bolagsstyrelsen eller i ett annat jämförbart organ med stöd av aktieinnehav, bolagsordning, bolagsavtal eller annan motsvarande grund. Ett sådant bolag skall betjäna och informera på båda språken i behövlig omfattning och på behövligt sätt med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget. Dessa bolags skyldigheter är således inte nödvändigtvis lika omfattande som kommunernas.

I motiveringen till propositionen behandlas tolkningen av hur omfattande ett bolags språkliga skyldigheter är. Enligt motiveringen kan man beakta hur viktig verksamhet det är fråga om ur medborgarnas synvinkel och vad man skäligen kan kräva av bolaget. Om bolaget har monopolställning skall det ställas större krav på verksamheten än om bolaget är en av flera aktörer på

marknaden. Av ett bolag på marknaden kan man inte förutsätta sådana åtgärder som skulle medföra väsentliga ekonomiska konsekvenser för bolaget och som avviker markant från skyldigheterna för övriga bolag inom branschen. Minimikravet är också härvid att kunden åtminstone hjälps vidare i sitt ärende.

Om servicen riktar sig till bara den ena språkgruppen kan service och information ges på detta ena språk. Lagen förutsätter heller inte i övrigt att servicen och informationen skall vara likadan. Bastjänsterna och andra ur kundens synvinkel centrala tjänster samt information bör dock finnas på båda språken.

10. Skriftväxling mellan myndigheterna

När en statlig myndighet skickar skrivelser till en kommun skall den i huvudsak använda kommunens språk eller majoritetsspråket i kommunen. Enda undantaget gäller situationer där en expedition eller någon annan handling utfärdas till en part. I detta fall skall staten och kommunen använda partens språk. Men om kommunen är enspråkig ger den också i detta fall sitt yttrande på det egna språket (27 §). Sålunda får en enspråkigt svensk kommun ge sitt yttrande på svenska, i till exempel ett tillståndsärende där den som ansöker om tillståndet är finskspråkig.

11. Kommuner och domstolar

Kommunernas språkindelning inom domstolarnas ämbetsdistrikt avgör om domstolarna är en- eller tvåspråkiga. En domstol är tvåspråkig, också om bara en enda av kommunerna inom verksamhetsområdet är tvåspråkig eller har ett annat språk.

12.1. Förvaltningsprocess och förvaltningstvistemål

I ett ärende som gäller förvaltningsprocesser och förvaltningstvistemål avgörs handläggningsspråket på samma sätt som i förvaltningsärenden. Domstolens språk skall i regel användas i en enspråkig domstol. I en tvåspråkig domstol avgörs handläggningsspråket utifrån partens språk (13 §). Observeras bör att om en församling är part är församlingens rättigheter som juridisk person snävare än en enskild persons (se juridiska personers språkliga rättigheter).

12.2. Brottmål, tvistemål och ansökningsärenden

I enspråkiga domstolar skall domstolens språk användas. I tvåspråkiga används svarandens språk i brottmål och partens språk i tvistemål och i ansökningsärenden. Om det finns flera svaranden eller parter, bestämmer domstolen språket med beaktande av svarandenas och parternas rätt och fördel. Såvida språkvalet inte kan avgöras enligt ovanstående, används majoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt (14 § 1 mom., 15 § 1 mom., 16 § 1 mom.).

13. Andra språk

Språklagen gäller endast rätten att använda finska och svenska. I språklagen har myndigheterna ändå getts möjlighet att skriva ett protokollsutdrag, som är avsett för en utlänning eller för att användas utomlands också på ett annat språk än nationalspråken (22 §). Detta sker dock enligt myndighetens övervägande och myndigheten har ingen skyldighet att använda ett främmande språk.

De språklagsenliga översättnings- och tolkningsskyldigheterna gäller endast nationalspråken. I förvaltningslagen (26 §) som träder i kraft den 1 januari 2004 finns bestämmelser om skyldighet

att tolka och översätta till andra språk (bl.a. främmande språk, teckenspråk och blindskrift). Förvaltningslagen innehåller inga bestämmelser om tolkning eller översättning av handlingar till finska eller svenska, utan dessa bestämmelser finns främst i språklagen.

YTTRANDEFRIHETSLAGENS HUVUDINNEHÅLL

Yttrandefrihetslagen (460/2003) träder i kraft den 1 januari 2004. Utgångspunkten är att lagen tillämpas med samma innehåll på all masskommunikation oberoende av upptagnings-, publikations- och distributionsform. Lagen ställer nya krav på upptagning av nätpublikationer, redaktörsansvar och rätt till genmäle och rättelse.

Yttrandefrihetslagen förutsätter att man utser en ansvarig redaktör för nätpublikationer. Den ansvariga redaktören skall övervaka det redaktionella arbetet och besluta om innehållet i publikationen. Redaktören kan ställas till svars om han väsentligt åsidosätter sin skyldighet att leda och övervaka det redaktionella arbetet. Av en nätpublikation skall framgå vem som är ansvarig redaktör. Det är möjligt att utse flera ansvariga redaktörer.

Enligt lagen är utgivaren skyldig att göra en upptagning av en nätpublikation. En upptagning av en nätpublikation eller ett inlägg som publicerats i ett diskussionsforum, vilket fungerar som en del av en publikation, skall sparas minst 21 dagar. Enligt grundlagsutskottet uppfylls kravet på upptagning om en nätpublikation är åtkomlig för allmänheten på nätet eller i publikationssystemet i 21 dagar. En pappersutskrift uppfyller också kravet.

Rätten till genmäle och rättelse gäller också nätpublikationer. En enskild person som av motiverad anledning anser sig ha blivit kränkt skall få ett genmäle publicerat i webbpublikationen och en felaktig uppgift om en enskild person, sammanslutning, stiftelse eller myndighet skall rättas. Ett yrkande om genmäle eller rättelse skall framställas senast 14 dagar efter publiceringen.

Dessutom innehåller lagen särskilda bestämmelser för nätpublikationer, bland annat om avbrytande av distributionen.

Definition av nätpublikation

Ur församlingarnas och kyrkliga samfälligheternas synvinkel är det avgörande för tolkningen av yttrandefrihetslagen om dessas internettjänster kan anses vara sådana nätpublikationer som avses i lagen.

Med nätpublikation avses enligt 2 § 6 punkten i yttrandefrihetslagen en i likhet med periodiska publikationer enhetligt uppbyggd helhet av nätmeddelanden avsedd för regelbunden utgivning. Ytterligare förutsätts att materialet har producerats eller bearbetats av utgivaren. Typiska nätpublikationer är webbversioner av tidningar eller regelbundet utkommande kundtidningar. Kännetecknande för nätpublikationer är a) att de publiceras regelbundet, b) att de olika delarna är sammanlänkade till en helhet som kan identifieras av läsarna och c) att en redaktion står bakom utgivningen.

Församlingarnas och andra myndigheters internettjänster som består av bulletiner och kundtjänster är inte sådana nätpublikationer som avses i lagen. Hemsidor i datanäten bildar inte nätpublikationer även om de uppdateras kontinuerligt.

Församlingarnas, kyrkliga samfälligheternas och portalernas diskussionsforum, frågespalter och andra interaktiva internettjänster är inte sådana nätpublikationer som avses i lagen, om inte det material som publiceras behandlas redaktionellt.

Nätportalerna består till exempel av nyheter, diskussionsforum, nättjänster och länkar eller utgör länksamlingar till andra webbportaler eller internetsidor. Webbportalerna utgör enligt grundlagsutskottets betänkande inte en sammanhängande helhet på samma sätt som tidningar, eftersom de inte kännetecknas av publicering som en till innehållet förnyad helhet varje dag, varje vecka eller i övrigt regelbundet. Utskottet påpekar att en permanent webbsida på nätet inte blir en nätpublikation i den mening som lagen avser trots att den ändras genom uppdatering. Begreppet regelbunden publicering gäller webbplatsen som helhet, inte en del av den.

En del av församlingarnas och kyrkliga samfälligheternas internettjänster och internetportaler kan till vissa delar uppfylla kriterierna för nätpublikationer. Om regelbundna nyhetssidor eller webbtidningar ingår i internettjänsten förutsätter yttrandefrihetslagen att en ansvarig redaktör utses och att innehållet upptas. Detta gäller nyhetssidor som innehåller regelbundet utkommande redaktionellt material, inte sidor med enbart meddelanden från myndigheten.